

รายงานสรุปผลการจัดสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๙

“พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม”

ตามที่รัฐบาลมียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ๒๐ ปี โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ประกอบยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยนั้น ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมและเชื่อมประสานการรวมพลังกลุ่มเครือข่ายทุกภาคส่วนของสังคมและพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ให้เป็นเวทีกลางของการเชื่อมโยงประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่ายคุณธรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการส่งเสริมคุณธรรม สังคมไทยให้มีการขยายผลอย่างกว้างขวางสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องด้านคุณธรรมมาอย่างต่อเนื่อง

การจัดสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๙ ภายใต้แนวคิดหลัก “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม” จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ มีผลสรุปที่สำคัญ ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายสมัชชาคุณธรรมที่หลากหลาย มีองค์กรภาคีร่วมจัดงานจำนวน ๑๐๕ หน่วยงาน ประกอบด้วย องค์กรภาครัฐระดับกระทรวง ๑๐ แห่ง องค์กรภาครัฐระดับกรม/กอง ๑๔ แห่ง องค์กรภาครัฐอื่นๆ ๑๙ แห่ง องค์กรอิสระ ๑๐ แห่ง องค์กรมหาชน ๒ แห่ง รัฐวิสาหกิจ ๔ แห่ง ภาคประชาสังคม ๑๙ แห่ง องค์กรภาคธุรกิจเอกชน ๗ แห่ง องค์กรด้านสื่อมวลชน ๖ แห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๖ แห่ง องค์กรด้านศาสนา ๒ แห่ง องค์กรภาคชุมชนภาค ประชาชน ๖ แห่ง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมในงาน ๕๑๘ องค์กรจากทุกภาคส่วนและประชาชนทั่วไปทั้งสองวัน จำนวน ๓,๔๙๘ คน

๒. กิจกรรมสำคัญในสมัชชา

๑) การให้นโยบายการส่งเสริมคุณธรรมมีการปาฐกถาพิเศษคุณธรรมนำการพัฒนาประเทศ โดย นายวิระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมซึ่งเป็นผู้แทนนายกรัฐมนตรี การแลกเปลี่ยนจากนโยบายสู่การปฏิบัติ” โดยนายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมระดับชาติ และ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์ ประธานคณะอนุกรรมการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ ๒๑ และการปาฐกถาปิดงาน โดยรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม)

๒) การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนและกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และส่งเสริมการพัฒนาองค์กรคุณธรรม ชุมชนคุณธรรม อำเภอคุณธรรม จังหวัดคุณธรรม

๓) การจัดตลาดนัดคุณธรรมแสดงนิทรรศการนำเสนอผลงาน องค์ความรู้ นวัตกรรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม ของภาคีเครือข่าย

๔) การมอบรางวัลบุคคลต้นแบบด้านคุณธรรม จำนวน ๒๕ คน ภายใต้โครงการทำดีตามรอยพ่อ สานต่องานที่พ่อทำ “๗๐ บุคคลต้นแบบด้านคุณธรรม” ที่ต่อเนื่องจากการจัดสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๘

๕) การแสดงศิลปวัฒนธรรม ของศิลปิน เยาวชน และดาราเกี่ยวกับคุณธรรม ๔ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

๖) การประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันขององค์กรร่วมจัดงานในการขับเคลื่อนคุณธรรมพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา พร้อมส่งมอบข้อเสนอทางนโยบายในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมในระยะต่อไป

๓. การสร้างการรับรู้ของประชาชน นอกจากภายในงานมีการถ่ายทอดพิธีเปิดพิธีปิด การปาฐกถา พิเศษ กิจกรรมสำคัญในแต่ละช่วง ผ่านทางเฟสบุ๊คเพจ ศูนย์คุณธรรม Moral Center Thailand และถ่ายทอดทาง เฟสบุ๊คเพจของสถานีวิทยุและโทรทัศน์ช่องไทยพีบีเอส เสนอข่าวการจัดงานผ่านเคเบิลทีวี ทำสื่อบูป รายการกล้าทำ ดี ตลอดจนทำสื่อบูปผลงานเผยแพร่ทาง cable channel และ Platform TV ของศูนย์คุณธรรม ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ TNN ๒ ททบ.๕ เจริญเคเบิลทีวี และ U Channel มีผู้ได้รับการสื่อสารมากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ คน

๔. สรุปสาระสำคัญจากงานสมัชชา

๔.๑ รายงานสถานการณ์คุณธรรม โดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ร่วมกับ สำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัด วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต และ www.esrisk.com สำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย ปี ๒๕๖๑ (ระหว่างเดือนมกราคม – พฤษภาคม ๒๕๖๑) โดยรวบรวมความเห็นจากผู้เข้าร่วมงานสมัชชาคุณธรรมระดับภาค และจากการรวบรวมข่าวสารสถานการณ์ปรากฏการณ์ต่างๆ นำมา วิเคราะห์ พบว่า

- ปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในสังคมไทย ที่มีความรุนแรงสูงสุด ๕ ลำดับ คือ
 ๑. ปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน (ค่าเฉลี่ย ๔.๑๓)
 ๒. ปัญหาด้านขาดจิตสำนึกสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อสังคมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มากกว่าส่วนรวม (ค่าเฉลี่ย ๓.๙๕)
 ๓. ปัญหาพฤติกรรมวัตถุนิยม บริโภคนิยมไม่มีความพอเพียง (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๒)
 ๔. ปัญหาขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกติกา กฎหมาย (ค่าเฉลี่ย ๓.๘๒)
 ๕. ปัญหาขาดความสามัคคีเกิดความขัดแย้งในสังคม และปัญหาคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ ไม่เคารพผู้ใหญ่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ ๓.๗๓)

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบผลกับการสำรวจในปี ๒๕๖๐ พบว่า ปัญหาดังกล่าวยังคงอยู่ใน ๕ ลำดับแรก เพียงแต่สลับลำดับเท่านั้น

- คุณธรรมควรได้รับการส่งเสริมในสังคมไทย ๕ ลำดับ แรก คือ
 ๑. ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในความถูกต้อง ต่อหน้าที่และบุคคลทั่วไป (ค่าเฉลี่ย ๔.๓๖)
 ๒. ความมีวินัยทั้งต่อตนเองและต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๗)
 ๓. การปฏิบัติตามกฎ/ระเบียบ/ข้อบังคับ/กฎหมายของสังคม (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๔)
 ๔. การดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๓)
 ๕. ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๐)

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในปี ๒๕๖๐ พบว่า ปัญหาดังกล่าวยังคงเป็นลำดับต้นๆ ของคุณธรรมที่ควรส่งเสริม แต่ในปี ๒๕๖๑ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า พฤติกรรมด้านวินัย ทั้งวินัยต่อตนเองและต่อ

สังคม การปฏิบัติตามกฎ/ระเบียบ/ข้อบังคับ/กฎหมายของสังคม เป็นประเด็นที่ควรส่งเสริมมากขึ้นกว่าในปี ๒๕๖๐

- สถานการณ์คุณธรรมระดับองค์กร พบว่าสถานการณ์ปัญหาด้านคุณธรรมในองค์กร ๓ ลำดับ คือ ๑. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม (ร้อยละ ๑๖.๒๙) ๒. ขาดระเบียบวินัย (ร้อยละ ๑๕.๘๕) ๓. ขาดความสามัคคี (ร้อยละ ๑๐.๒๑) โดยประเด็นคุณธรรมที่ดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านจิตอาสา รองลงมาคือ สุจริต พอเพียง และวินัย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามร้อยละในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันมากนัก
- คุณธรรมที่เด็กและเยาวชนไทยควรได้รับการปลูกฝัง ๓ อันดับแรก ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย (ร้อยละ ๒๔.๙๐) ความซื่อสัตย์สุจริต (ร้อยละ ๒๐.๑๙) และความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ร้อยละ ๑๐.๓๔) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในปี ๒๕๖๐
- หลักคุณธรรมที่ควรยึดถือเพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน/ท้องถิ่น ๓ อันดับแรก ได้แก่ ความมีวินัยเคารพในกติกา ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน และ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาโดยในปี ๒๕๖๐ พบว่ามีความแตกต่างกันในบางประเด็นโดยในปี ๒๕๖๑ คุณธรรม ๓ ลำดับแรก ได้แก่ ความสามัคคี ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความมีระเบียบวินัย ตามลำดับ

จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทย ปี ๒๕๖๑ แสดงให้เห็นว่าปัญหาด้านคุณธรรมที่กระจายตัวอยู่ในสังคมไทยและคุณธรรมที่คนในสังคมต้องการมีซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

ดังนั้น ในการจัดงานสมัชชาคุณธรรม ครั้งที่ ๙ นั้น ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จึงได้จัดให้มีเวทีทางวิชาการในการขับเคลื่อนคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต และจิตอาสา รวมถึงการพัฒนาองค์กรคุณธรรม ได้แก่ กลุ่มองค์กร ครอบครัวยุคใหม่และชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด เพื่อนำเสนอต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ และร่วมระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการขับเคลื่อนคุณธรรม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต โดยมีสาระสำคัญ

๔.๒ แนวทางการขับเคลื่อนคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดี สังคมดี” —

คุณธรรมความพอเพียง

- ควรสร้างความเข้าใจและสร้างรูปธรรมความพอเพียงที่หลากหลายมิติให้เข้าใจว่าความพอเพียงไม่ใช่เรื่องเกษตรกร แต่นำไปใช้ได้ทุกช่วงวัย ทุกอาชีพ ทุกองค์กรรวมทั้งคนรุ่นใหม่ และใช้รูปธรรมความสำเร็จนำไปขยายผลและพัฒนาสู่นโยบาย
- การส่งเสริมความพอเพียงต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดให้เข้าใจความสุขที่แท้ของชีวิตปลูกฝังให้คนรู้จักการค้นหาต้นทุนชีวิตหรือความดีของตนเอง และสามารถสร้างสุขให้กับตนเองและผู้อื่น โดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริง
- เน้นหลักคิดการสร้างสมดุลชีวิตจากทรัพยากรที่มีอยู่ โดยนำนวัตกรรมไปช่วยบริหารจัดการให้เกิดมูลค่าและคุณค่าเพิ่มให้สามารถหล่อเลี้ยงชีวิตและสังคมได้อย่างยั่งยืนและ

ไม่เบียดเบียนกัน โดยใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานในการสร้างการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนความพอเพียง

คุณธรรมวินัย

- ควรปลูกฝังทั้งวินัยตนเองและวินัยการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขเริ่มที่ตนเอง ครอบครัว องค์กร และชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน
- วินัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสังคมวงกว้างมากคือ วินัยจราจร และวินัยเรื่องขยะ
- ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือการใช้กระบวนการที่หลากหลาย ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการคิด การทำ การประเมิน มีกิจกรรมยกย่องชมเชย ทำให้ผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ การคิด และดำเนินงานอย่างต่อเนื่องยั่งยืน
- ส่งเสริมให้ชุมชนสร้างกติกาการอยู่ร่วมกันโดยมีส่วนร่วมที่กว้างขวางเป็นธรรมนุญชุมชน
- ควรสร้างและขยายผลโมเดลที่ประสบความสำเร็จไปทั่วประเทศ และการดำเนินงานที่ต้องมีความต่อเนื่อง
- กลไกการขับเคลื่อนคือ การสร้างต้นแบบ การอบรม การสร้างแรงจูงใจ และการสร้างเครือข่าย รัฐมีกลไกในการควบคุมในทุกระดับ ใช้กฎหมายเข้มงวดเป็นธรรม เสมอภาค สร้างการรับรู้ว่าทรัพยากรจะมีเพียงพอ โดยหัวใจพื้นฐาน คือการรักษาสิทธิของตนเอง และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
- สร้างความมั่นใจให้ประชาชน ว่าการดำเนินงานของภาครัฐทำอย่างเสมอภาค และทำอย่างแท้จริง

คุณธรรมสุจริต : คนดีที่กล้า

- ควรยกระดับของคนสุจริตเป็นการสร้างคนดีที่กล้า โดยเริ่มต้นจากจิตสำนึกภายในตัวบุคคลในความตระหนักถึงหน้าที่ของตน เพื่อประโยชน์ของประชาชนและสังคมเป็นที่ตั้ง
- การสร้างท้องถิ่นสุจริต ต้องทำให้ข้าราชการควรตระหนักถึงหน้าที่ในการเป็น “ข้าราชการของแผ่นดิน” คำนึงประโยชน์ชาวบ้านเป็นที่ตั้ง บริการดูแลทุกข์สุขของประชาชน และควรให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาและตรวจสอบ เช่น งบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้าง
- การสร้างองค์กรธุรกิจสุจริต คือ การทำธุรกิจคู่คุณธรรมและบริหารงานอย่างมีบรรษัทภิบาล ปัจจัยสำคัญ ๓ เรื่องในการพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน คือ ๑) การนำเรื่องคุณธรรมมาเป็นยุทธศาสตร์และเป็นแก่นในการดำเนินธุรกิจ ๒) พัฒนานวัตกรรมของสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง ๓) มีผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์และเป็นแบบอย่าง และ ๔) มีการยกย่องคนดีส่งเสริมคนเก่งในองค์กร
- ต้องมีกระบวนการยกย่องเชิดชูและให้กำลังใจคนดีที่กล้า

- สร้างสังคมปลอดภัยและคนทำดีที่กล้าต้องมีที่ยืนและได้รับการปกป้องคุ้มครองจากอันตราย

คุณธรรมจิตอาสา : “จิตอาสาสู่จิตสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนรวม”

- พัฒนาการจิตอาสาปรับเปลี่ยนมาในแต่ละยุคสมัย ซึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของคน จากที่เคยมองว่างานจิตอาสาคือการช่วยเหลือคนด้อยกว่า มาเป็นงานจิตอาสาคือการพัฒนาตนเอง และรับผิดชอบต่อสังคมสาธารณะ
- การสร้างแรงบันดาลใจ คือปัจจัยสำคัญในการหล่อเลี้ยงจิตอาสา เช่น การหาบุคคลต้นแบบ บทบาทของงานสื่อสารที่เผยแพร่เรื่องราวของจิตอาสา
- แนวโน้มของงานจิตอาสา ไม่จำเป็นต้องเป็นองค์กรขนาดใหญ่ต่อไป เพราะปัจจุบันเกิดกลุ่มอาสาที่เป็นเจ้าของกิจกรรมเล็กๆ เพื่อสังคมเองได้
- การบริหารจัดการจิตอาสา สามารถเชื่อมโยงระหว่างองค์กรอาสาและจิตอาสาได้มากขึ้น ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน
- งานจิตอาสาที่ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่ ต้องมีการคิดสร้างสรรค์ ตอบสนองความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่มีคุณค่าของชีวิต
- การขับเคลื่อนงานจิตอาสาประกอบไปด้วย ๕ ส่วน คือ ๑. ปฏิบัติการของจิตอาสา ๒. การสร้างจิตสำนึกในระดับบุคคล ๓. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ๔. กลไกสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ/กึ่งรัฐทั้งในด้านทรัพยากร ความรู้ พื้นที่กลางในการเชื่อมโยงประสานพลัง และ ๕. การสร้างกระแสสนับสนุน สร้างกระแสสังคมผ่านงานสื่อ และงานปฏิบัติการ
- รัฐบาลต้องมุ่งมั่นผลักดันให้จิตอาสาเป็นวาระแห่งชาติ พร้อมทั้งสนับสนุนเครือข่าย และ ขบวนการจิตอาสาตามแผนยุทธศาสตร์ที่มีอยู่

๔.๓ การขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรม ชุมชน ครอบครัว อำเภอ/จังหวัด

การพัฒนาองค์กรคุณธรรม : สถานศึกษา สถานพยาบาล และธุรกิจ

- การปลูกฝังคุณธรรมจากวิถีชีวิต สภาพสังคม การสื่อสาร อย่างเป็นรูปธรรม จะเป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรม
- นโยบายด้านการศึกษาคควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ทางด้านปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ทั้งเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ
- รูปแบบการขับเคลื่อนคุณธรรม เช่น การมีต้นแบบขององค์กรประเภทต่างๆ การกำหนดกรอบการดำเนินงาน โดยระบบกลไกในการดำเนินงานที่สำคัญ คือการสนับสนุนจากภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคส่วนต่างๆ ทั้งเอกชน และประชาสังคมเพิ่มมากขึ้น โดยใช้กระบวนการผสมผสานความร่วมมือ

- ปัจจัยในการดำเนินงาน คือการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนแต่มี การร่วมกันระหว่างทาง และการเปลี่ยนผู้บริหารส่งผลต่อนโยบายขององค์กร และความ ยั่งยืนในการดำเนินงาน
- การดำเนินงานด้านคุณธรรม หน่วยงานส่งเสริมควรมีการดำเนินงานในหน่วยงานของ ตนเองให้เป็นแบบอย่างด้วย
- ควรมีการศึกษาวิจัยด้านพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมเชิงลึก ระยะเวลา เพื่อออกแบบ นโยบายคุณธรรมจริยธรรมที่แท้จริงของประเทศไทย

การพัฒนาครอบครัวและชุมชนคุณธรรม

- สถานการณ์ปัญหาครอบครัว ๘-๙ ล้านครอบครัว จาก ๒๑ ล้านครอบครัว ยังไม่มีความ พร้อม เปรียบจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ เกิดช่องว่างในครอบครัว เป็นภาวะที่ครอบครัว ถูกกระทำจากสังคม สื่อและเทคโนโลยี มีการแบ่งแยกหน้าที่มีสถาบันอื่นเข้ามาทำหน้าที่ แทนครอบครัว เช่น โรงเรียน สื่อ
- ชุมชนหมู่บ้าน ขาดความสามัคคีและความเอื้ออาทร มีปัญหาจากความขัดแย้งทาง การเมือง
- ประสบการณ์ในการสร้างครอบครัว/ชุมชนคุณธรรม คือ ๑) นำหลักคิดหลักธรรมทาง ศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตครอบครัว ๒) สร้างชุมชนเข้มแข็ง ขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ด้วยพลังบ้าน วัด โรงเรียน (บวร.) โดยใช้หลักธรรมศาสนา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ วิถีวัฒนธรรม ๓) จัดทำแผนชีวิตครอบครัว มีธรรมนูญชุมชนและธนาการความดี
- เลือกกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการขับเคลื่อนให้ชัดเจน คือ ครอบครัวที่มีความเปราะบาง และ ให้สถาบันทางสังคมเป็นตัวช่วยในการสร้างความแข็งแรง (ไม่ใช่การทำหน้าที่แทน)
- จัดทำแผนชีวิตครอบครัวและชุมชน มีการทบทวนแผนอย่างต่อเนื่อง เพื่อค้นหาสาเหตุ แนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยมุ่งเน้นความสุขเป็นเป้าหมายร่วม มีธรรมนูญชุมชนและ ธนาการความดีเป็นเครื่องมือ
- สร้างกระบวนการเรียนรู้และทำให้เกิดกลไกทางสังคมในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ ครอบครัวที่ดีใน ๓ ด้าน คือ สุขภาพ สัมพันธภาพ และมีปฏิบัติการของชุมชน
- มีต้นแบบที่ดี (เช่น หนองสาหร่ายโมเดล) และมีนโยบายสนับสนุนการนำต้นแบบที่ดีไป ขับเคลื่อนทุกพื้นที่ โดยเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคมมาร่วมกันแก้ปัญหาครอบครัวและ ชุมชน

การพัฒนาท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม

- การสร้างคุณธรรมเชิงพื้นที่ที่ใหญ่กว่าชุมชน คือท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ต้องทำทุกระดับ ไปพร้อมๆกันและเน้นคุณธรรม หรือเป้าหมายหลักเป็นเรื่องเดียวกัน

- เน้นหลัก “การระเบิดจากข้างใน” ให้เกิดจากความต้องการดำเนินการและติดตามผลโดยคนในพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายไม่เน้นสั่งการ
- ต้องให้ผู้ผู้นำให้ความสำคัญและทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีจึงจะมีพลังในการขับเคลื่อนนำองค์กร
- ควรนำความรู้ที่ประสบความสำเร็จมาขยายผล เช่น หลักการ ๕ ช ของจังหวัดพิจิตร

ประกาศเจตนารมณ์ของภาคีเครือข่ายสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ในการร่วมพลังขับเคลื่อนคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม”

เรา ภาคีเครือข่ายสมัชชาคุณธรรม ๑๐๕ องค์กร มีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคมคุณธรรมให้ต่อเนื่องจากงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๙ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม” และให้สอดคล้องกับแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ดังนี้

๑. ในฐานะคนไทยคนหนึ่งเราจะมุ่งมั่นนำคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และรับผิดชอบต่อ” มาใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว สร้างพลเมืองที่ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

๒. ในฐานะองค์กรเราจะพัฒนาให้องค์กรของเราให้เป็นองค์กรคุณธรรมโดยยึดหลักการระเบิดจากข้างใน สร้างระบบบริหารจัดการองค์กรที่มีธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร มีคุณธรรมเป็นฐานในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงาน สนับสนุนให้องค์กรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคุณธรรมของชุมชนสังคมและประเทศชาติ

๓. ในฐานะภาคีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ เราจะขับเคลื่อนคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และรับผิดชอบต่อ” ตามบทบาทภารกิจขององค์กรอย่างเต็มกำลังความสามารถและจะประสานให้เกิดการเชื่อมโยงและมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันศาสนา และประชาชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ข้อเสนอเชิงนโยบายให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังนี้

๑. รัฐบาลจัดให้มีกลไกและแนวทางการบูรณาการทางนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ระยะที่ ๓ และประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านคุณธรรมต่างๆ ให้สอดคล้องเกื้อกูลกัน ไปในทิศทางเดียวกัน

๒. รัฐบาลจัดระบบการจัดสรรอำนาจหน้าที่ และการบริหารจัดการในหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน แต่ให้มีการบูรณาการ ส่งเสริมซึ่งกันและกันทั้งในระดับเป้าหมาย แผนงาน การดำเนินการ การติดตามผลและการสนับสนุนงบประมาณ

๓. รัฐบาลกำหนดนโยบายที่ชัดเจนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ และองค์กรภาครัฐต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในการเป็นองค์กรคุณธรรมและบุคคลคุณธรรม และองค์กรภาครัฐทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน และภาคประชาสังคม ในการขับเคลื่อนคุณธรรม

๔. รัฐบาลควรจัดให้มีวาระแห่งชาติด้านจิตอาสา เพื่อเฉลิมพระเกียรติยศของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสขึ้นทรงราชย์หรือราชาภิเษก

ภาคีเครือข่ายสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑

สรุปความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นสำคัญจากงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ ๙¹ และร่างยุทธศาสตร์ชาติ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๙

จากการประมวลประเด็นที่เกิดจากปาฐกถา เวทีเสวนา และการแลกเปลี่ยนในงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๙ พบประเด็นที่มีความเชื่อมโยงกับร่างยุทธศาสตร์ชาติ (ฉบับเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มิถุนายน ๒๕๖๑) ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร มนุษย์	ประเด็นจากการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ ๙
๔.๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม	ระดับนโยบาย - คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และ คณะอนุกรรมการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ร่วมมือกัน ขับเคลื่อนหลักคิคุณธรรมเป้าหมายสำคัญใน ๕ เรื่อง คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตสาธารณะ และรับผิดชอบ (เสวนาพ็อกเก็ต พอเพียง วินัย สุจริต จิตสาธารณะ และรับผิดชอบ (เสวนาพ็อกเก็ต กำลังขับเคลื่อนสังคมไทยสู่สังคมคุณธรรม จากนโยบายสู่การปฏิบัติ, ๑๕ มิ.ย. ๖๑) - ผู้นำในทุกระดับต้องเห็นความสำคัญในการขับเคลื่อน คุณธรรม และประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การขับเคลื่อนจึงเกิดพลัง (ห้องย่อยที่ ๓ ห้องถิ่น อำเภอ จังหวัดคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย. ๖๑) ระดับปฏิบัติ - กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมควรสอดคล้องกับวิถีชีวิต สภาพสังคม และเน้นหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” คือมาจาก ความต้องการของคนในพื้นที่ (ห้องย่อยที่ ๑ องค์กรคุณธรรม และห้องย่อยที่ ๓ ห้องถิ่น อำเภอ จังหวัดคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย. ๖๑) - พัฒนาด้านแบบ (โมเดล) การส่งเสริมคุณธรรมที่ประสบ ความสำเร็จในรูปแบบต่างๆ และนำไปขับเคลื่อนด้วยการจัด กระบวนการเรียนรู้ สื่อสารเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และสร้าง

¹ งานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ ๙ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม” วันที่ ๑๔-๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ.

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	ประเด็นจากการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ ๙
	เครือข่ายทางสังคม (ห้องย่อยที่ ๒ วินัยประชาชนสะท้อนวินัยชาติ, ๑๔ มิ.ย.๖๑ และห้องย่อยที่ ๒ ครอบครัวและชุมชนคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑)
๔.๑.๑ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมการเลี้ยงดูในครอบครัว	ระดับปฏิบัติ - ครอบครัวทั่วไป: สร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวในมิติคุณธรรม โดยนำแผนชีวิตครอบครัวมาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างการเรียนรู้ - ครอบครัวที่มีความเปราะบาง: สนับสนุนให้สถาบันทางสังคมรูปแบบต่างๆ หนุนเสริมให้เกิดความเข้มแข็ง (ครอบครัวและชุมชนคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑) - ผลักดันให้เกิดกลไกทางสังคมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวที่ดีใน ๓ ด้าน คือ สุขภาพ สัมพันธภาพ และพฤติกรรมการร่วมกับชุมชน (ห้องย่อยที่ ๒ ครอบครัวและชุมชนคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑)
๔.๑.๒ การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการ เรียนการสอนในสถานศึกษา	ระดับนโยบาย - นโยบายด้านการศึกษาคควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ทางด้านปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี ทั้งเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ (ห้องย่อยที่ ๑ องค์กรคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑) ระดับปฏิบัติ - นอกจากการจัดหลักสูตร การจัดทำแนวทางปฏิบัติที่มีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรม กระทรวงศึกษาธิการควรเพิ่มความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนคุณธรรม (ห้องย่อยที่ ๑ องค์กรคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑)
๔.๑.๓ การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา	-เน้นทำงานร่วมกับสถาบันทางสังคมรูปแบบต่างๆ เช่น สถาบันการศึกษา ชุมชน
๔.๑.๔ การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	ระดับปฏิบัติ -สร้างชุมชนเข้มแข็ง ขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรม ด้วยพลังบ้าน วัด โรงเรียน (บวร.) โดยใช้หลักธรรมศาสนา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรม ด้วยเครื่องมือและกระบวนการที่หลากหลาย เช่น ธรรมนูญชุมชน และธนาคารความดี (ห้องย่อยที่ ๒ ครอบครัวและชุมชนคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑)

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร มนุษย์	ประเด็นจากการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ ๙
	- ชุมชนควรจัดตั้งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดกฎระเบียบ ร่วมกัน และร่วมกันดำเนินงานในทุกระดับ เน้นกระบวนการ “ระเบิดจากข้างใน” คือ เกิดจากความต้องการของคนในพื้นที่ ไม่เน้นสั่งการ (ห้องย่อยที่ ๒ วินัยประชาชนสะท้อนวินัยชาติ, ๑๔ มิ.ย.๖๑ และห้องย่อย ๓ ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัดคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑) - ผลักดันให้เกิดการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีกระบวนการตรวจสอบ จากคนในชุมชน เพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน เช่น การตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างของท้องถิ่น (ห้องย่อยที่ ๓ ร่วม สร้างสังคมสุจริต, ๑๔ มิ.ย.๖๑ และห้องย่อยที่ ๓ ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัดคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑) - ใช้ชุมชนเป็นฐานความคิดในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ จากระบบนิเวศในชุมชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม (ห้อง ย่อยที่ ๑ ความพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน, ๑๔ มิ.ย.๖๑) - ยกย่อง เชิดชู “คนดี” ในชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และเปิดพื้นที่ให้ถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำมาความดี เพื่อ สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนในสังคม (ห้องย่อยที่ ๓ ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัดคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑)
๔.๑.๕ การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึง ประสงค์จากภาคธุรกิจ	ระดับปฏิบัติ - การดำเนินธุรกิจควบคู่หลักคุณธรรมและบริหารงานอย่างมี ธรรมาภิบาล - การพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน มีปัจจัยสำคัญ ๓ เรื่อง คือ ๑) การนำเรื่องคุณธรรมมาเป็นยุทธศาสตร์ และเป็นแกนในการ ดำเนินธุรกิจ ๒) พัฒนานวัตกรรมของสินค้าและบริการอย่าง ต่อเนื่อง ๓) มีผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์และเป็นแบบอย่าง และ ๔) มีการยกย่องคนดีส่งเสริมคนเก่งในองค์กร (ร่วมสร้างสังคม สุจริต, ๑๔ มิ.ย.๖๑) - นำกระบวนการดำเนินงานองค์กรคุณธรรมมาใช้ในภาค ธุรกิจ เริ่มด้วยการมีหลักเกณฑ์คัดเลือกคนดีเข้ามาทำงาน การ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรด้านธรร

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	ประเด็นจากการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ ๙
	มาภิบาล ทั้งต่อลูกค้า เพื่อนร่วมงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ห้องย่อยที่ ๑ องค์กรคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑)
๔.๑.๖ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนใน สังคม	ระดับปฏิบัติ - ใช้พลังของสื่อและสื่อสารมวลชนในการสร้างแรงกระเพื่อม (Booster) ให้เรื่องการทำความดีให้อยู่ในกระแสสังคม และสร้างแรงบันดาลใจในการทำความดี เช่น การหาบุคคลต้นแบบการยกย่องเชิดชู ให้กำลังใจคนดีที่กล้า เรื่องราวของจิตอาสา เพื่อทำให้การทำความดีเป็นรูปธรรม (ห้องย่อยที่ ๓ ร่วมสร้างสังคมสุจริต, ๑๔ มิ.ย.๖๑ ห้องย่อยที่ ๔ จิตอาสาสู่จิตสาธารณะ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม, ๑๔ มิ.ย.๖๑ และห้องย่อยที่ ๑ องค์กรคุณธรรม, ๑๕ มิ.ย.๖๑) - นำเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน มาสนับสนุนการบริหารจัดการจิตอาสา สร้างการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรอาสาและจิตอาสาให้มากขึ้น (ห้องย่อยที่ ๔ จิตอาสาสู่จิตสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนรวม, ๑๔ มิ.ย.๖๑)
๔.๑.๗ การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	ระดับนโยบาย - รัฐบาลต้องมุ่งมั่นผลักดันให้จิตอาสาเป็นวาระแห่งชาติ สนับสนุนเครือข่าย และขบวนการจิตอาสาตามแผนยุทธศาสตร์ กำหนดไว้ รวมทั้งสนับสนุนให้ศูนย์คุณธรรมดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์นั้น (ห้องย่อยที่ ๔ จิตอาสาสู่จิตสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนรวม, ๑๔ มิ.ย.๖๑) ระดับปฏิบัติ - สนับสนุนให้สถาบันครอบครัวทำกิจกรรมเพื่อสังคมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เรื่องจิตอาสา (เสวนา เปิดใจจิตอาสาเพื่อสังคม, ๑๔ มิ.ย.๖๑) - พัฒนางานจิตอาสาที่ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่ คือ เน้นความคิดสร้างสรรค์ ตอบสนองความสนใจของคนรุ่นใหม่ที่มุ่งค้นหาคุณค่าของชีวิต

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร มนุษย์	ประเด็นจากการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติครั้งที่ ๙
	- พัฒนาช่องทางการสื่อสารงานจิตอาสาที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อ รณรงค์ให้คนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม จิตอาสาเพื่อสังคม - พัฒนากลไกสนับสนุนงานจิตอาสาของหน่วยงานรัฐ/กึ่งรัฐ ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย ด้านยุทธศาสตร์ เช่น สำนักงานสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ศูนย์คุณธรรม (องค์การ มหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้หน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทหนุนเสริมนโยบาย ทรัพยากร ความรู้ สร้างกลไกการเชื่อมโยง และสร้างพื้นที่กลาง ประสาน พลัง (จิตอาสาสู่จิตสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนรวม, ๑๔ มิ.ย. ๖๑)
๔.๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	- การจัดกระบวนการเรียนรู้ควรสนับสนุนให้คนรู้จักการ ค้นหาต้นทุนชีวิตของตนเองให้เจอ และนำต้นทุนนั้นมาพัฒนา ตนเองและสังคม (ห้องย่อย ๑ความพอเพียงกับการพัฒนาที่ ยั่งยืน, ๑๔ มิ.ย.๖๑)

ผู้สรุปผลการจัดงานฯ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๙